

**Steencollectie ateliergebouw
Natuursteencollecties deel 11**

Quist, Wido

Publication date

2018

Document Version

Final published version

Published in

Natuursteen

Citation (APA)

Quist, W. (2018). Steencollectie ateliergebouw: Natuursteencollecties deel 11. *Natuursteen*, (2), 24-25.

Important note

To cite this publication, please use the final published version (if applicable).
Please check the document version above.

Copyright

Other than for strictly personal use, it is not permitted to download, forward or distribute the text or part of it, without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), unless the work is under an open content license such as Creative Commons.

Takedown policy

Please contact us and provide details if you believe this document breaches copyrights.
We will remove access to the work immediately and investigate your claim.

STEENCOLLECTIE ATELIERGEBOUW

Natuursteencollecties
deel 11

In de bovenste laag van de kelder van het Ateliergebouw in Amsterdam bevinden zich meerdere referentiecollecties, waaronder pigmenten, mineralen, fossielen, diverse organische materialen en ook een collectie van ongeveer 350 stukken natuursteen. Op uitnodiging van Rutger Morelissen, onderzoeker bij de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed met specialisatie beeldhouwkunst en steen, nam Wido Quist hier een kijkje om meer over deze collectie te weten te komen.

Tekst en foto's: Wido Quist

In 2011 ging het Instituut Collectie Nederland (ICN) – door een eerdere samenvoeging in 1997 ontstaan uit het Centraal Laboratorium voor Onderzoek van Voorwerpen van Kunst en Wetenschap (CL), de Opleiding Restauratoren (OR) en de

Rijksdienst Beeldende Kunst (RBK) – op in de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE). Deze afdeling van de RCE doet onderzoek naar het gehele materiële erfgoed, te weten roerend, onroerend en archeologisch. De referentiecollectie, op-

gebouwd gedurende de afgelopen 55 jaar, is van belang voor dit onderzoek. In het Ateliergebouw aan de Hobbemastraat in Amsterdam wordt gewerkt aan de bundeling van kennis op het gebied van restauratie en conservering van kunstvoorwerpen.

pen met het Rijksmuseum en de Universiteit van Amsterdam (UvA). Het vermoeden bestaat dat de steencollectie voortkomt uit de erfenis van het Centraal Laboratorium, maar tot op heden is dat niet helemaal duidelijk.

Herkomst | In tegenstelling tot de meeste collecties die door verzamelen tot stand gekomen zijn, is de collectie in het Ateliergebouw waarschijnlijk in één keer aangekocht en wel door dr. F. Krantz - Rheinisches Mineralien-Kontor te Bonn, getuige de naam op de kaartjes met steenbenamingen. Ook de diverse mineralen en (afgietsels van) fossielen in de collectie dragen een etiket van dr. F. Krantz. Krantz is naar eigen zeggen het oudste bedrijf dat handelt in allerhande stenen, mineralen, kristalmodellen, apparatuur, boeken en andere zaken die in de ruimste zin met geologie te maken hebben. Het is nog steeds mogelijk om een steencollectie met 400 monsters aan te schaffen. Hier moet je dan wel meer dan € 7000 voor neertellen! Vanaf 1833 reisde F. Krantz de wereld over om mineralen te kopen om ze eerst vanuit Berlijn en later vanuit Bonn weer door te verkopen aan verzamelaars en opleidings- en onderzoeksinstituten. In de negentiende-eeuwse wetenschappelijke literatuur zijn diverse artikelen terug te vinden over zijn (handels)collectie van mineralen en kristalmodellen.

Stollingsgesteenten | Terug naar de collectie in Amsterdam. Gezien de gedrukte kaartjes met getypte tekst en na vergelijking met gedateerde labels die via internet terug zijn te vinden, lijkt het aannemelijk dat deze collectie dateert uit

het derde kwart van de twintigste eeuw, wat natuurlijk niets zegt over wanneer de monsters gewonnen zijn of hoe ze bij Krantz terecht zijn gekomen. De collectie bevat relatief veel stollingsgesteenten, maar ook de andere steentypen zijn vertegenwoordigd. De meeste stenen zijn afkomstig uit Duitsland. Ook zijn diverse andere Europese landen vertegenwoordigd, naast Amerika, Australië en Noord-Afrika. Omdat de stenen veelal voorzien zijn van naam en toenaam en er veel Duitse granieten tussen zitten, zou deze collectie wellicht geschikt kunnen zijn om de vele verschillende granieten die in de eerste helft van de twintigste eeuw aan gebouwen in Nederland en België werden toegepast, nader te determineren.

- 1 Ladekasten in de kelder van het ateliergebouw met de diverse referentiecollecties waaronder natuursteen.
- 2 Twee monsters 'trass' uit de Eifel; één uit de buurt van Kruff waar de Romeinen reeds tufsteen wonen en één uit het iets noordelijker gelegen Nettetal.
- 3 Ook diverse marmers en gepolijste kalkstenen maken deel uit van de collectie.

Interessant zijn ook de verschillende monsters tufsteen. In de collectie bevinden zich onder andere basalttuf, kalktuf, leuciettuf en trastuf. Deze benamingen zijn in de Duitse (geologische) Eifel-literatuur veel gebruikt, maar komen in de Nederlandse literatuur weinig of niet terug. Wellicht levert nadere bestudering van de monsters nog nieuwe kennis of hypothesen op over de grote hoeveelheden en variatie in tufsteen die in de jaren twintig en dertig van de vorige eeuw in Nederland werd toegepast.

Ondanks dat de collectie niet primair een collectie bouwstenen of decoratieve stenen betreft, zitten er toch ook diverse voor steenhouders en bouwers bekende stenen tussen (afbeelding 3) zoals de Belgische Blauwe hardsteen (7), de Muschelkalksteen uit Krichheim (13), de sterk geaderde en in Italië al vele eeuwen in gebruik zijnde Levanto Rosso (20) en een monster rood-roze Devonische kalksteen uit het Duitse Saalburg (17).

